

Rolnummers 704 en 705
Arrest nr. 64/94 van 14 juli 1994

A R R E S T

In zake : de vorderingen tot schorsing van artikel 3 van de wet van 6 augustus 1993 tot wijziging van de artikelen 259*bis* en 259*quater* van het Gerechtelijk Wetboek en tot aanvulling van artikel 21, § 1, van de wet van 18 juli 1991 tot wijziging van de voorschriften die betrekking hebben op de opleiding en de werving van magistraten.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters M. Melchior en L. De Grève, en de rechters K. Blanckaert, L. François, Y. de Wasseige, E. Cerexhe en H. Coremans, bijgestaan door de griffier H. Van der Zwalmen, onder voorzitterschap van voorzitter M. Melchior,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de vorderingen

Bij een franstalig verzoekschrift van 9 mei 1994, dat aan het Hof is toegestuurd bij op 13 mei 1994 ter post aangetekende brief en op de griffie is ontvangen op 16 mei 1994, vorderen Isabelle Van Heers, woonachtig te 3080 Tervuren, Brusselsteenweg 128, Patrick Collignon, woonachtig te 1050 Brussel, Woudlaan 13, en Pierre Hendrickx, woonachtig te 1300 Waver, ruelle des Voltigeurs 7, geslaagd voor het eerste vergelijkend toegangsexamen tot de gerechtelijke stage, die alle drie woonplaats hebben gekozen op het kantoor van Mr. Ph. Levert en Mr. R. Witmeur, advocaten, Clementinalaan 3 te 1060 Brussel, de schorsing van artikel 3 van de wet van 6 augustus 1993 tot wijziging van de artikelen 259*bis* en 259*quater* van het Gerechtelijk Wetboek en tot aanvulling van artikel 21, § 1, van de wet van 18 juli 1991 tot wijziging van de voorschriften die betrekking hebben op de opleiding en de werving van magistraten, bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 4 december 1993.

Bij een nederlandstalig verzoekschrift van 13 mei 1994, dat aan het Hof is toegestuurd bij op 13 mei 1994 ter post aangetekende brief en op de griffie is ontvangen op 17 mei 1994, vorderen Hugo Rogghe, gerechtelijk stagiair bij het parket van de rechtbank van eerste aanleg te Brussel, woonachtig te 1600 Sint-Pieters-Leeuw, Mekingenweg 66, Ann Fransen, gerechtelijk stagiair bij het parket van de rechtbank van eerste aanleg te Brussel, woonachtig te 9310 Baardegem-Aalst, Eerdegemstraat 43, en Gaby Van Den Bossche, gerechtelijk stagiair bij het arbeidsauditoraat te Brussel, woonachtig te 1731 Zellik-Asse, J. De Keersmaekerstraat 219, die alle drie woonplaats hebben gekozen op het kantoor van Mr. Ph. Levert en Mr. R. Witmeur, advocaten, Clementinalaan 3 te 1060 Brussel, de schorsing van dezelfde wetsbepaling.

Bij afzonderlijke verzoekschriften, die bij dezelfde brieven als de vorderingen tot schorsing zijn overgezonden, hebben de verzoekende partijen beroep tot vernietiging van de betrokken bepaling ingesteld.

Die zaken zijn respectievelijk onder de nummers 704 en 705 van de rol ingeschreven.

II. De rechtspleging

Bij beschikkingen van 16 en 17 mei 1994 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel in elk van de

zaken aangewezen conform de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

Bij beschikking van 18 mei 1994 heeft het Hof beslist dat de onder nummer 704 ingeschreven zaak in het Frans zal worden behandeld.

Bij beschikking van dezelfde dag heeft het Hof de twee zaken samengevoegd.

Overeenkomstig artikel 100 van de organieke wet worden samengevoegde zaken onderzocht door de zetel waarbij de eerste zaak aanhangig is gemaakt en zijn de verslaggevers diegenen die aangewezen zijn voor de zaak welke het eerst bij het Hof aanhangig is gemaakt.

De rechters-verslaggevers hebben op 25 mei 1994 geoordeeld dat ten deze geen reden was tot toepassing van de artikelen 71 en volgende van de voornoemde bijzondere wet.

Bij beschikking van 2 juni 1994 heeft het Hof beslist dat rechter G. De Baets zich op eigen aanvraag moet onthouden en heeft rechter H. Coremans aangewezen om de zetel aan te vullen.

Bij beschikking van 2 juni 1994 heeft het Hof de rechtsdag voor de vorderingen tot schorsing vastgesteld op 6 juli 1994.

Van de beroepen tot vernietiging, de vorderingen tot schorsing, de beschikking tot samenvoeging en de beschikking tot rechtsdagbepaling voor de schorsing is kennisgegeven conform de organieke wet bij op 2 juni 1994 ter post aangetekende brieven, die op 3, 6, 7, 8 en 10 juni 1994 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

Op de terechtzitting van 6 juli 1994 :

- zijn verschenen :

. Mr. Ph. Levert, advocaat bij de balie te Brussel, voor de verzoekende partijen;

. Mr. D. Lagasse, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters E. Cerexhe en K. Blanckaert verslag uitgebracht;

- zijn voornoemde advocaten gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

III. *Onderwerp van de bestreden bepaling*

De bestreden bepaling vult artikel 21, § 1, van de wet van 18 juli 1991 tot wijziging van de voorschriften van het Gerechtelijk Wetboek die betrekking hebben op de opleiding en de werving van magistraten, aan met een nieuw lid dat luidt als volgt :

« De plaatsvervangende rechters en de plaatsvervangende rechters die vóór de inwerkingtreding van deze wet om eervolle redenen ontslag hebben gekregen, worden geacht geslaagd te zijn voor het examen inzake beroepsbekwaamheid bedoeld in artikel 259*bis* van het Gerechtelijk Wetboek. »

IV. *In rechte*

- A -

Standpunt van de verzoekende partijen

A.1. De verzoekende partijen voeren als enig middel de schending aan van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet. Zij stellen dat de aangevochten bepaling onderscheidingen in het leven roept op verschillende vlakken of een ongelijke behandeling instelt tussen categorieën van personen wat de voorwaarden van benoeming als werkend magistraat betreft, zonder dat die bepaling objectief en redelijk kan worden verantwoord of zonder dat een verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

In een eerste onderdeel voeren de verzoekende partijen een ongelijkheid van behandeling aan tussen, enerzijds, de plaatsvervangende rechters die benoemd werden vóór de inwerkingtreding van de wet van 18 juli 1991, die geacht worden geslaagd te zijn voor het examen inzake beroepsbekwaamheid en, anderzijds, de magistraten die na die datum zijn benoemd, die voorafgaandelijk moeten voldoen aan de voorwaarden inzake stage of examen waarin de voormelde wet voorziet.

Zij stellen in substantie dat die ongelijke behandeling discriminerend is omdat uit het feit alleen dat men plaatsvervangend rechter is of ooit als plaatsvervangend rechter is benoemd op zich geen voldoende beroepservaring blijkt op grond waarvan een vrijstelling van het examen inzake beroepsbekwaamheid kan worden verantwoord vermits in geen enkele voorwaarde van anciënniteit of recente beroepservaring is voorzien.

In een tweede onderdeel stellen de verzoekende partijen dat het aangevoerde verschil in behandeling niet in redelijkheid verantwoord is. Terwijl immers de wet van 18 juli 1991 tot doel had een procedure voor de benoeming van magistraten in het leven te roepen die niet meer op politieke voorwaarden steunt maar op objectieve gegevens, zet de bestreden bepaling de deur open voor puur politieke benoemingen.

A.2. Met betrekking tot de voorwaarde van het moeilijk te herstellen ernstig nadeel dat de onmiddellijke uitvoering van de bestreden regel moet berokkenen, stellen de verzoekende partijen dat zij allen geslaagd zijn voor het vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage bedoeld in artikel 259^{quater} van het Gerechtelijk Wetboek. Sinds 1 oktober 1993 vervullen zij hun stage, welke drie jaar duurt. Op het einde van die stage zouden de verzoekende partijen theoretisch, indien zij aan de proeven van de stage hebben voldaan, voorgedragen moeten worden voor een benoeming hetzij als magistraat in de rechtbank van eerste aanleg, de rechtbank van koophandel of de arbeidsrechtbank, hetzij als substituut van de procureur of van de arbeidsauditeur. Een van de verzoekende partijen heeft eveneens het getuigschrift van beroepsbekwaamheid behaald en voldoet aan de leeftijds- en anciënniteitsvoorwaarden om tot magistraat te worden benoemd.

De bestreden bepaling heeft tot gevolg dat, in zoverre zij de plaatsvervangende rechters in dienst vóór en na de inwerkingtreding van de wet van 18 juli 1991 vrijstelt van de voorwaarden waarin de aangevochten bepaling voorziet, het aantal potentiële kandidaten verhoogt voor de plaatsen die de verzoekende partijen na het beëindigen van hun stage kunnen nastreven. De wet van 18 juli 1991 waarborgt echter geen aan de gerechtelijke stagiairs voorbehouden minimum aantal vacatures, maar beperkt integendeel het aantal plaatsen waarvoor zij in aanmerking komen. De plaatsvervangende rechters zijn rechtstreekse concurrenten in zoverre een aantal onder hen nu reeds aan de voorwaarden bedoeld in artikel 191 van het Gerechtelijk Wetboek voldoen, of eraan zullen voldoen in de loop van de drie jaar durende stage van de verzoekende partijen.

Het nadeel van de verzoekende partijen kan slechts worden hersteld door een schorsing van de bestreden bepaling. Indien die niet wordt bevolen, kunnen de plaatsvervangende rechters die in functie zijn bij de inwerkingtreding van de wet van 18 juli 1991, zich nu reeds op vrijstelling van het examen inzake beroepsbekwaamheid beroepen en zich kandidaat stellen voor ambten van werkend magistraat. Tijdens de normale tijd van behandeling van het beroep tot vernietiging kunnen zij aldus benoemd worden. De enige manier om aan de juridische gevolgen van die benoemingen te ontsnappen, zal erin bestaan dat elk van die benoemingen voor de Raad van State wordt betwist. De verplichting talrijke beroepen in te stellen zal ook blijven bestaan in geval van vernietiging van de aangevochten bepaling - bij gebreke van een schorsing - daar de verzoekers die beroepen zullen moeten instellen op basis van artikel 17 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, vermits de vernietiging van de in het geding zijnde bepaling *de facto* niet de vernietiging met zich meebrengt van de benoemingen die ter uitvoering van die bepaling zouden zijn verricht.

- B -

B.1. De verzoekende partijen vorderen de vernietiging en de schorsing van artikel 3 van de wet van 6 augustus 1993 tot wijziging van de artikelen 259*bis* en 259*quater* van het Gerechtelijk Wetboek en tot aanvulling van artikel 21, § 1, van de wet van 18 juli 1991 tot wijziging van de voorschriften die betrekking hebben op de opleiding en de werving van magistraten.

In zijn arrest nr. 53/94 van 29 juni 1994 vernietigde het Hof het voormelde artikel 3 van de wet van 6 augustus 1993, in zoverre die bepaling toepasselijk is op de plaatsvervangende rechters die benoemd zijn na de inwerkingtreding van de wet van 18 juli 1991.

B.2. Uit dat arrest vloeit voort dat het onderzoek van de vorderingen moet beperkt worden tot het gedeelte van artikel 3 van de wet van 6 augustus 1993 waarvan het Hof de vernietiging heeft geweigerd in voormeld arrest nr. 53/94.

B.3. Naar luid van artikel 20, 1°, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof dient aan twee grondvoorwaarden te zijn voldaan opdat tot schorsing kan worden besloten :

- de middelen die worden aangevoerd moeten ernstig zijn;
- de onmiddellijke uitvoering van de bestreden maatregel moet een moeilijk te herstellen ernstig nadeel kunnen berokkenen.

Daar de twee voorwaarden cumulatief zijn, leidt de vaststelling dat één van die voorwaarden niet is vervuld tot verwerping van de vordering tot schorsing.

B.4. De grondwettelijke regels van de gelijkheid en de niet-discriminatie sluiten niet uit dat een verschil in behandeling tussen bepaalde categorieën van personen wordt ingesteld, voor zover dat verschil op een objectief criterium berust en het redelijk verantwoord is.

Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld rekening houdend met het doel en de gevolgen van de betwiste maatregel en met de aard van de ter zake geldende beginselen; het gelijkheidsbeginsel is geschonden wanneer vaststaat dat geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

B.5. De wet van 18 juli 1991 heeft tot doel magistraten aan te werven op grond van objectieve benoemingscriteria en een einde te maken aan « het diepe wantrouwen » dat weegt op een benoemingsprocedure waarbij « in de eerste plaats politieke overwegingen gelden » (Memorie van toelichting, *Gedr. St.*, Kamer, 1989-1990, nr. 974/1, pp. 2 en 3). Zij stelt de toegang tot de magistratuur afhankelijk ofwel van het slagen voor een vergelijkend examen gevolgd door een stage, ofwel van het slagen voor een examen en het hebben van beroepservaring.

B.6. Het lijkt verantwoord diegenen van het examen vrij te stellen die als plaatsvervangend rechter in functie waren op het ogenblik van de inwerkingtreding van de wet van 18 juli 1991. De vroegere artikelen 188 en 192 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalden immers dat, om tot plaatsvervangend rechter of vrederechter te worden benoemd, de kandidaat diende te voldoen aan de voorwaarden die zijn voorgeschreven voor de werkende rechters. Nu artikel 21, § 1, van de wet van 18 juli 1991 bepaalt dat de magistraten in dienst op de dag van de inwerkingtreding van de wet worden geacht te zijn geslaagd voor het bekwaamheidsexamen, lijkt het verantwoord hetzelfde voordeel toe te kennen aan de plaatsvervangende rechters aangezien zij vroeger aan dezelfde aanwervingsvoorwaarden als de werkende rechters dienden te voldoen.

B.7. Het lijkt evenmin discriminerend de plaatsvervangende rechters aan wie vóór de inwerkingtreding van de wet eervol ontslag was verleend, van het examen vrij te stellen. Uit de parlementaire voorbereiding blijkt immers dat de wetgever rekening heeft willen houden met de situatie van degenen die, om reden van een onverenigbaarheid, hun ambt als plaatsvervangend magistraat hebben moeten opgeven (*Gedr. St.*, Senaat, 1992-1993, nr. 534/1, pp. 1 en 2). Die afwijking is bedoeld voor een categorie van burgers ten aanzien waarvan het voorbehouden van een bijzondere behandeling niet kennelijk onredelijk lijkt te zijn.

B.8. Bijgevolg kan het enige middel dat de verzoekende partijen aanvoeren niet als ernstig worden aangemerkt, in de zin van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, in zoverre het het voormelde artikel 3 van de wet van 6 augustus 1993 beoogt, voor zover dat artikel

toepasselijk is op de vóór 1 oktober 1993, datum van inwerkingtreding van de wet van 18 juli 1991, benoemde plaatsvervangende rechters. De vorderingen tot schorsing van het voormelde artikel 3 van de wet van 6 augustus 1993, zoals de draagwijdte ervan in B.2 werd gepreciseerd, moeten dan ook worden verworpen.

Om die redenen,

het Hof

1° stelt vast dat de vorderingen tot schorsing van artikel 3 van de wet van 6 augustus 1993 tot wijziging van de artikelen 259*bis* en 259*quater* van het Gerechtelijk Wetboek en tot aanvulling van artikel 21, § 1, van de wet van 18 juli 1991 tot wijziging van de voorschriften die betrekking hebben op de opleiding en de werving van magistraten, zonder voorwerp zijn geworden, in zoverre zij de schorsing beogen van het gedeelte van de voormelde bepaling dat vernietigd werd bij het arrest van het Hof nr. 53/94 van 29 juni 1994;

2° verwerpt de vorderingen tot schorsing voor het overige.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 14 juli 1994.

De griffier,

De voorzitter,

H. Van der Zwalmen

M. Melchior